תרע דְּבָרִים הָאֲסוּרִים וְהַמֻּתָּרִים בַּחֲנֻכָּה. וּבוֹ ג׳ סְעִיפִים:

א א**בְּכ״ה בְּכִסְלֵו** (א) (מַתְחִילִין) **שְׁמוֹנַת יְמֵי** (ו) [א] **חֲנֻכָּה**, (ב) **וַאֲסוּרִים בְּהֶסְפֵּד וְתַעֲנִית**, ב**אֲבָל מֻתָּרִין בַּעֲשִׂיַּת מְלָאכָה.** ג**וְנוֹהֲגוֹת** (ג) [ב] (ג) **הַנָּשִׁים שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה** (ד) **בְּעוֹד שֶׁהַנֵּרוֹת דּוֹלְקוֹת,** ד**וְיֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר** (ה) **שֶׁאֵין לְהָקֵל לָהֶם:** ב ה**רְבּוּי הַסְּעוּדוֹת שֶׁמַּרְבִּים בָּהֶם הֵם סְעוּדוֹת הָרְשׁוּת,** (ו) **שֶׁלֹּא קְבָעוּם לְמִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה.** הַגָּהּ: וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁיֵּשׁ קְצָת מִצְוָה בְּרִבּוּי (ג) הַסְּעוּדוֹת, מִשּׁוּם (ז) דִּבְאוֹתָן

א בְּרַיְיתָא שַׁבָּת כ״א (ע״ב). ב טוּר, מִבְּרַיְיתָא דִּלְעֵיל שֶׁעַשָּׂאוהוּ יוֹם טוֹב בְּהַלֵּל וְהוֹדָאָה. ג כְּדֵי שֶׁיְּהֵא לָהֶם הֶכֵּר לְאוֹרָן. ד טוּר. ה שָׁם מַהֲרַ״מ מְרוֹטֶנְבּוּרְג (סר׳ תרה).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [א] חֲנֻכָּה. עַיִן בְּנוֹדָע בִּיהוּדָה מַהֲדוּרָה תִּנְיָנָא סִימָן קל״ז בִּישׁוּב דִּבְרֵי הַב״ח (ס״ב), שֶׁכָּתַב שֶׁהַפַּךְ שָׁמַן מְצָאוּ שָׁהְיָה מֻקָּף צָמִיד פָּתִיל, וְהִקְשׁוּ עָלָיו דְּמוֹכֵח דְּטָמֵא בְּהֶקֵּשׁ, וְהוּא זַ״ל הֵשִׁיב שֶׁשִּׁיטַת רַשׁ״י בְּשַׁבָּת דַּף (פ״ה) [פ״ד] (ע״ב ד״ה מי) כְּהַב״ח, וְעַיִן שָׁם בְּתוֹסָפוֹת (ד״ה מי) שֶׁהִקְשׁוּ עַל רַשׁ״י, וְעַיִן בְּתוֹסָפוֹת שָׁם דַּף (פ״ה) [פ״ד] (ע״ב ד״ה שטהורים), וְעַיִן בְּמוֹר וּקְצִיעָה הֶאֱרִיךְ גַּם כַּן בָּזֶה, וְעַיִן בִּדְבָרֵי אֲדוֹנִי אָבִי זְקֵנִי בִּבְכוֹר שׁוֹר בְּשִׁבָּת (כא:) מַה שֶּׁכָּתַב בָּזֶה עַל דִּבְרֵי הָרַ״מ (בביאורו לסמ״ג עשין דרבנן ה). וְעַיִן בְּשׁוּ״ת שַׁעַר אֶפְרַיִם סִימָן מ״א וּבְחֻכָּם צְבִי סִימָן פ״ז וּבְכִנְיַן אֲרִיֵה סִימָן מ׳. וְעַיִן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ט) שֶׁהִשִּׁיג עַל הַמְפָרֵשׁ בְּמִגְלַּת תַּעֲנִית (פ״ט) שֶׁחִפֵּשׂ בְּעֵץ הָיְנוּ עֲצִים, וְלֵיתָא, דְּהָיְנוּ בְּדִיל, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַשׁ״י בַּעֲבוֹדָה זָרָה (מג. ד״ה בבעץ) כו׳, וּכְבָר קָדְמוֹ בְּשַׁעַר אֶפְרַיִם (שם), עַיִן שָׁם. וַאֲנִי בִּפְרִישָׁתִי לְפִסְקָהּ רִבַּתְנִי בְּפִסְקָא דַּחֲנֻכָּה (זרע אפרים פ״ב אות ב) כָּתַבְתִּי לְיַשֵּׁב, עַל פִּי מַאי דְּקָיְימָא לַן דְּחִפּוּי כֵּלִים טְהוֹרִים, אֲפִלּוּ חִפּוּי שֶׁל מַתָּכוֹת, וְאַדְרַבָּא הַכְלִי בַּטֵל לְגַבֵּיהּ וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ״ם בְּפֶרֶק ד׳ מֵהִלְכוֹת כֵּלִים (ה״ד), וְאַף עַל גַּב דְּהָרַמְבַּ״ם לְעִנְיַן כְּלִי עֵץ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּית קִבּוּל מְיָירֵי, נִרְאֶה שֶׁאֵין לְחַלֵּק בֵּין כְּלִי עֵץ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּית קִבּוּל אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מְקֻבָּל טְמֵאָה נִטְהָרָה עַל יְדֵי הַחִפּוּי, כְּמוֹ כֵן בִּשְׁנֵי מִינֵי מַתָּכוֹת כְּלָלָא הוּא דְּחִפּוּי כֵּלִים טְהוֹרִים, עַיִן שָׁם. וְעַיִן בְּסוֹף חֲגִיגָה (כו:) בָּזֶה: **[ב] הַנָּשִׁים.** עַיִן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וְעַיִן שָׁם בְּחֻכָּם צְבִי שְׁסוֹבֵר שֶׁיֵּשׁ לְמְחוֹת בְּיָדָם כְּשֶׁנּוֹהֲגִים שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת, כִּי הַבַּטָּלָה עֲבֵרָה הִיא כו׳, וְלֹא דְּמֵי לְרֹאשׁ חֹדֶשׁ דְּאִיקְרֵי מוֹעֵד וְיֵשׁ בּוֹ קְרֻבַּן מוּסָף, עַיִן שָׁם. וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּכֹאַר הֵיטֵב בְּשֵׁם בַּ״ח לְעִנְיַן תַּעֲנִית עֶרֶב חֲנֻכָּה, עַיִן לְקַמָּן סִימָן תרפ״ו בְּמִגֵּן אַבְרָהָם שָׁם (סק״א), וְעַיִן בְּשׁוּ״ת שַׁעַר אֶפְרַיִם סִימָן מ״ג שֶׁהִסְכִּים לִדְעַת הַבַּ״ח שֶׁאֵסַר בְּתַעֲנִית דִּלְפָנֶיהָ חֲנֻכָּה. וְעַיִן בְּשׁוּ״ת הַר הַכַּרְמֶל סִימָן י׳ בְּאֶחָד שֶׁהִתְעַנָּה כְּמָה שָׁנִים בְּעֶרֶב חֲנֻכָּה, הָרֵי נָדַר בְּטָעוּת כו׳, וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי אֵין לְהָקֵל בָּזֶה, כֵּיוָן שֶׁאֶפְשָׁר בְּהַתָּרָה עַל יְדֵי חֲרָטָה שֶׁאִלּוּ הָיָה יוֹדֵעַ שֵׁשׁ חֲשֵׁשׁ אִסּוּר בָּזֶה לֹא הָיָה מִתְעַנֶּה הַיּוֹם. וְעַיִן בְּרִבְרֵי יוֹסֵף (סק״ג) שֶׁכָּתַב שֶׁאַף תַּעֲנִית צִבּוּר אַף בְּמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לְהִתְעַנּוֹת עֶרֶב חֲנֻכָּה, וְיֵשׁ מִי שֶׁחוֹלֵק, עַיִן שָׁם:

בַּאֵר הֵיטֵב

א (ו) **חֲנֻכָּה.** עַיִן בָּאַחֲרוֹנִים, וְעַיִן בֵּיצִד אַהֲרֹן (הגב״י) פִּלְפּוּל עָצוּם וְחָרִיף: (ג) **הַנָּשִׁים.** דַּוְקָא נָשִׁים, לְפִי שֶׁנַּעֲשָׂה הַנֵּס עַל יְדֵיהֶם. מַשָּׂה מֹשֶׁה (סר׳ תתקצה). וּבְמַהֲרִי״ל (מנהגים) כָּתַב, קַבָּלָה בְּיָדֵינוּ שֶׁאֵין לָאָדָם לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּעוֹד שֶׁהַנֵּרוֹת דּוֹלְקוֹת, וּפֵרַשׁ בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק כָּל זְמַן שֶׁנֵּרוֹת שֶׁל בֵּית הַכְּנֶסֶת דּוֹלְקוֹת, וְהוּא עַד חֲצוֹת. וּבְמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ אִסּוּר כָּל הַיּוֹם אֵין לְהָקֵל לָהֶם. טוּר וּרַ״ח (ס״ד) וּמַעְגְּלֵי צֶדֶק. וּבְשֶׁלְטֵי גִּבּוֹרִים (על הגהות מרדכי שבת פ״ב סי׳ תנה אות ג) כָּתַב שֶׁיֵּשׁ לְבַטֵּל מִנְהָגָם וְדֵי בְּיוֹם רִאשׁוֹן וּשְׁמִינִי, וְכֵן מִשְׁמַע בְּמַהֲרִי״ל, עַיִן מֻגָּן אַבְרָהָם (סק״ב). וְעַיִן טַ״ז סָעִיף קָטָן ב׳, וּבִתְשׁוּבַת חֻכָּם צְבִי סִימָן פ״ט דָּחָה דְּבָרָיו עַיִן שָׁם. וְכָתַב הַב״ח (סי׳ תרפו ס״ג), בַּחֲנֻכָּה אָסוּר לְהִתְעַנּוֹת לְפָנָיו, וּמַה שֶּׁנּוֹהֲגִין לְהִתְעַנּוֹת בְּכ״ד בְּכִסְלֵו תְּמוּרַת עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֵין לְבַטֵּל מִנְהָגָם, דִּלְא אָסוּר אֶלָּא לְגַזּר תַּעֲנִית צִבּוּר בְּתַחְלָה, אֲבָל אִם כְּבָר נָהֲגוּ לְהִתְעַנּוֹת אֵיכָא חֲשַׁשׁ אִסּוּר נָדָר בְּדָבָר. דְּבַר שְׁמוּאֵל סִימָן של״ט. וְאַף בְּיוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו אָסוּר. כָּנְטָת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט): **ב** (ג) **הַסְּעוּדוֹת.** דְּאִיתָא בְּמִדְרָשׁ בְּהַעֲלֹתְךָ (עי׳ פסיקתא רבתי פ״ו) וּבְמִגְלַּת תַּעֲנִית (פ״ט) שֶׁקִּבְּעוּם לְמִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה שֶׁנִּגְמְרָה מְלֶאכֶת הַמִּשְׁכָּן בְּזֶמֶן הַזֶּה. דְּרָכֵי מֹשֶׁה (אות א), וְכֵן כָּתְבוּ רֹב הַפּוֹסְקִים. וְכָתַב בֵּית יוֹסֵף סִימָן תרכ (ד״ה כתוב) דְּלִדְבְרֵי הַכֹּל מִבְּרִין הָאֲבֵל בְּחֲנֻכָּה וְעַיִן יוֹרֶה דֵּעָה סִימָן (שע״ח) [ת״א] (ס״ה). נָהֲגוּ הָעֲנִיִּים לְסַבֵּב בְּחֲנֻכָּה עַל הַפְּתָחִים, וּכְתַב חֲנֻכַּת הַבַּיִת (ד״ה לשפר הגדול) כָּתַב טַעַם לָזֶה:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

א (א) **מִתְחִלִּין שְׁמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה.** כִּי בְּבֵית שַׁנַּי (ו) כְּשֶׁמָּלְכוּ מַלְכֵי רִשְׁעָה, גָּזְרוּ גְּזֵירוֹת עַל יִשְׂרָאֵל וּבִטְּלוּ דָּתָם וְלֹא הִנִּיחוּ אוֹתָם לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּמִצְוֹות, וּפָשְׁטוּ יָדָם בְּמָמוֹנָם וּבִבְנוֹתֵיהֶם, וְנִכְנְסוּ לַהֵיכָל וּפָרְצוּ בּוֹ פְּרָצוֹת וְטִמְּאוּ הַטָּהֳרוֹת, וְצַר לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל מְאֹד מִפְּנֵיהֶם וּלְחָצוּם לַחַץ גָּדוֹל, עַד שֶׁרְחֵם עֲלֵיהֶם אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ וְהוֹשִׁיעָם מִיָּדָם וְהִצִּילָם, וְגָבְרוּ בְּנֵי חַשְׁמוֹנַאי הַכֹּהֲנִים הַגְּדוֹלִים וַהֲרָגוּם וְהוֹשִׁיעוּ יִשְׂרָאֵל מִיָּדָם, וְחָזְרָה מַלְכוּת לְיִשְׂרָאֵל יָתֵר עַל מָאתַיִם שָׁנָה עַד הַחֻרְבָּן הַשֵּׁנִי. וּכְשֶׁגָּבְרוּ יִשְׂרָאֵל עַל אוֹיְבֵיהֶם וְאִבְּדוּם, בָּעָשָׂרִים וַחֲמִשָּׁה בְּכִסְלֵו הָיָה, וְנִכְנְסוּ לַהֵיכָל וְלֹא מָצְאוּ שֶׁמֶן טָהוֹר בְּמַקְדָּשׁ, אֶלָּא פַּךְ אֶחָד שֶׁהָיָה מֻנָּח בְּחוֹתָמוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל וְלֹא הָיָה בּוֹ לְהַדְלִיק אֶלָּא יוֹם אֶחָד בִּלְבָד, וְנַעֲשָׂה נֵס וְהַדְלִיקוּ מִמֶּנּוּ נֵרוֹת הַמַּעֲרָכָה שְׁמוֹנָה יָמִים, עַד שֶׁכָּתְשׁוּ זֵיתִים וְהוֹצִיאוּ שֶׁמֶן טָהוֹר. וּמִפְּנֵי זֶה הִתְקִינוּ חֲכָמִים שֶׁבְּאוֹתוֹ הַדּוֹר, שֶׁיִּהְיוּ הַיָּמִים הָאֵלּוּ שֶׁתְּחִלָּתָן עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה בְּכִסְלֵו יְמֵי שִׂמְחָה וְהַלֵּל, וּמַדְלִיקִין בָּהֶן הַנֵּרוֹת בָּעֶרֶב עַל פֶּתְחֵי הַבָּתִּים בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה מִשְׁמוֹנַת הַלֵּילוֹת (ג) לְהַרְאוֹת וּלְגַלּוֹת הַנֵּס, וְהוּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים כְּקְרִיאַת הַמְּגִלָּה. וְיָמִים אֵלּוּ הֵן הַנִּקְרָאִים חֲנֻכָּה, רוֹצֶה לוֹמַר חָנוּ כ״ה, שֶׁבְּיוֹם כ״ה חָנוּ מֵאוֹיְבֵיהֶם. וּמִפְּנֵי שֶׁהֵן יְמֵי שִׂמְחָה וְהַלֵּל לְכָךְ אָסוּר בָּהֶן הַהֶסְפֵּד וְהַתַּעֲנִית. (ג) נוֹהֲגִין הָעֲנִיִּים לְסַבֵּב בַּחֲנֻכָּה **עַל הַפְּתָחִים,** (ד) וְיֵשׁ טַעַם לָזֶה: **(ב) וַאֲסוּרִים בְּהֶסְפֵּד וְתַעֲנִית.** עַיִן לְקַמָּן סִימָן תרפ״ו א׳ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״א): **(ג) הַנָּשִׁים.** דַּוְקָא נָשִׁים (ה) לְפִי שֶׁנַּעֲשָׂה נֵס עַל יְדֵיהֶם, כִּדְלִקְמַהּ בְּסָעִיף ב׳ בַּהֲגָהּ. (ו) וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁגַּם הָאֲנָשִׁים מַחְמִירִים בָּזֶה: **(ד) בְּעוֹד שֶׁהַנֵּרוֹת דּוֹלְקוֹת.** בְּבֵיתוֹ, (ז) כְּדֵי לְהַכִּיר שֶׁאָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרָהּ,

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (ו) רַמְב״ם (פ״ג הל׳ א״ג): **(ב)** שָׁם: **(ג)** מָגֵן אַבְרָהָם (ריש הסי׳): **(ד)** עַיִן בְּפְרִי מְגַדִּים (א״א ריש הסי׳): **(ה)** מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א) בְּשֵׁם מַטֵּה מֹשֶׁה (סר׳ תתקצה): **(ו)** אֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק יא) בְּשֵׁם מַהֲרִי״ל (מנהגים): **(ז)** הַגְּרָ״א בְּשֵׁם הַגָּהוֹת חֲדָשׁוֹת וְהוּא הַשֶּׁלְטֵי גִּבּוֹרִים שָׁם (על הגהות מרדכי שבת פ״ב סי׳ תנה אות ג), וּלְאַפּוּקֵי מִמַּה שֶׁהֵבִיא הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) בְּשֵׁם הַמַּעְגְּלֵי צֶדֶק, וְכֵן כָּתַב בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ט) עַיִן בְּיב) כֵּן מוּכָח בִּלְבוּשׁ גַּם כֵּן דְּלֹא כְּוָותֵיהּ, וְכֵן הֶעְתִּיק בְּדֶרֶךְ הַחַיִּים (דיני חנוכה ס״ב) דְּעוֹד שֶׁהַנֵּרוֹת דּוֹלְקוֹת הֵיְינוּ בְּבֵיתוֹ: **(ח)** וְכֵן בְּדֶרֶךְ הַחַיִּים וְחַיֵּי אָדָם לֹא הֶעְתִּיקוּ כְּלָל הַמְּנָהָג הַזֶּה, מִכְּלָל דְּלֹא קַבִּירָא לְהוּ: **ב (ט)** הַכֹּל לְשׁוֹן הַלְּבוּשׁ. וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה הַטַּ״ז (סק״ג) עַל זֶה כְּבָר תֵּרֵץ הָאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ט) יד) בְּטוּב טַעַם:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הַיָּמִים הָיָה חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ (מהר״א מפראג). *וְנוֹהֲגִין לוֹמַר (ח) זְמִירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת בַּסְּעוּדוֹת שֶׁמַּרְבִּים בָּהֶם, (ט) וְאָז הָוֵי סְעוּדַת מִצְוָה (מנהגים הגהות מיוחסות כט). יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁיֵּשׁ לֶאֱכֹל גְּבִינָה בַּחֲנֻכָּה, לְפִי שֶׁהַנֵּס נַעֲשָׂה בְּחָלָב (י) שֶׁהֶאֱכִילָה יְהוּדִית אֶת הָאוֹיֵב (כל בו (סי׳ מד) ור״ן (שבת ט: ד״ה תמר)): **ג** [1]**אֵין מַסְפִּידִין בָּהֶם אֶלָּא לָחְכָם בְּפָנָיו.** הַגָּה: (יא) וְאֵין מִתְעַנִּין יוֹם שֶׁמֵּת בּוֹ אָב אוֹ אֵם. וְתַעֲנִית חֲלוֹם בַּחֲנֻכָּה, עַיֵּן לְעֵיל סִימָן תקס״ח סָעִיף ה׳.

וּלְעִנְיַן צְדוּק הַדִּין, (יב) עַיֵּן לְעֵיל בְּהִלְכוֹת רֹאשׁ חֹדֶשׁ סִימָן ת״כ (ס״כ) בַּהַגָּהָ, וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן תרפ״ג (ס״ק):

[א] רַמְב״ם בְּפֶרֶק (ב׳) [ד׳] (הי״ב), מִמִּשְׁנָה דְּאַפְלוּ עָנִי שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל וְכוּ׳ פְּסָחִים צ״ט (ע״ב), וְהָכָא נָמֵי מִשּׁוּם פִּרְסוּמֵי נִיסָּא.
[ב] בְּרַיְיתָא שַׁבָּת כ״א (ע״ב), וּכְבֵית הִלֵּל.

תרעא סֵדֶר הַדְלָקַת נֵר חֲנֻכָּה וּמְקוֹם הַנָּחָתוֹ. וּבוֹ ח׳ סְעִיפִים:

א (א) [א]צָרִיךְ לְזָהֵר מְאֹד בְּהַדְלָקַת נֵרוֹת חֲנֻכָּה. (ב) *וַאֲפִלּוּ (ג) עָנִי הַמִּתְפַּרְנֵס מִן הַצְּדָקָה (ד) שׁוֹאֵל אוֹ מוֹכֵר כְּסוּתוֹ וְלוֹוֵחַ שֶׁמֶן לְהַדְלִיק: **ב** [ב]כַּמָּה נֵרוֹת מַדְלִיק, *בַּלַּיְלָה הָרִאשׁוֹן מַדְלִיק אֶחָד, (ד) מִכָּאן וְאֵילָךְ (ג) [ב] מוֹסִיף וְהוֹלֵךְ (ה) אֶחָד בְּכָל לַיְלָה, (ו) עַד שֶׁבְּלַיְלָה אַחֲרוֹן (ז) יִהְיוּ

[א] צָרִיךְ הוּא מִדִּינָא אֵינוֹ צָרִיךְ אֶלָּא אֶחָד. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ:

בַּאֵר הֵיטֵב

א (ג) **עָנִי.** אֲבָל אֵינוֹ חַיָּב לְהַשְׁפִּיר עַצְמוֹ כְּמוֹ אַרְבַּע כּוֹסוֹת: **ב** (ב) **מוֹסִיף.** נִרְאֶה לִי דְּאִם יֵשׁ לוֹ כְּדֵי לְהַדְלִיק בְּכָל לַיְלָה נֵר אֶחָד, דְּאֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר עַל הַפְּתָחִים אוֹ לִמְכֹּר כְּסוּתוֹ, מֵאַחַר דְּיוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ מִן הַדִּין. וְכָתַב הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (סק״א), וְנִרְאֶה לִי דְּמִי שֶׁאֵין לוֹ שֶׁמֶן הַרְבֵּה יִתֵּן בְּאֶחָד שֶׁמֶן כְּשִׁעוּר וְהַמּוֹתָר יְחַלֵּק לְכֻלָּם, שֶׁאִם יַעֲשֶׂה לְכֻלָּם בְּשָׁוֶה לֹא יַדְלִיק אֶפִלּוּ אֶחָד כָּשִׁעוּר. וְאִם יֵשׁ לוֹ שֶׁמֶן בְּצַמְצוּם וְלַחֲבֵרוֹ אֵין לוֹ כְּלוּם, מוּטָב שֶׁיַּדְלִיק בְּכָל לַיְלָה אֶחָד וְיִתֵּן גַּם לַחֲבֵרוֹ, דְּהָא מִדִּינָא אֵינוֹ צָרִיךְ אֶלָּא אֶחָד. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ב [ב] **מוֹסִיף וְהוֹלֵךְ כוּ׳.** עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בְּרִבִּי יוֹסֵף (סק״ג), מִי שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ שֶׁמֶן רַק לְנֵר אֶחָד וּבֵרַךְ עָלָיו, וְתָכַף נִזְדַּמֵּן לוֹ שֶׁמֶן לִשְׁנַיִם הַשַּׁיָּכִים לְהַדְּוֹר בַּלַּיְלָה הַהוּא, כָּתַב (מַהֲרַ״א) [מַהֲרַ״ם] מִזְרָחִי (פרי האדמה ח״ג סי׳ ב) וּמַהֲרַ״א נָחוּם דְּלֹא יִבְרֵךְ פַּעַם אַחֶרֶת עַל נֵרוֹת הַנּוֹסָפִים. וְעַיֵּן לְקַמָּן סוֹף סִימָן תרע״ב (באר היטב סק״ה). וְעַיֵּן שָׁם (ברכי יוסף סק״ד) אִם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה בַּעֲלֵי בָּתִּים דָּרִים בְּבֵית אֶחָד, וְכָל אֶחָד אוֹכֵל עִם בְּנֵי בֵיתוֹ בִּפְנֵי עַצְמוֹ, כָּתַב בְּשִׁבְלֵי הַלֶּקֶט (סי׳ קפה) שֶׁאֵין צָרִיךְ לְהַדְלִיק כָּל אֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ, [וְרַק] לְהִשְׁתַּתֵּף יַחַד

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

שָׁם בִּימֵי אַנְטִיּוֹכוּס, טִמְּאוּ הַהֵיכָל וְעָשׂוּ חֲנֻכַּת הַבַּיִת בִּשְׁמוֹנָה יָמִים אֵלּוּ (בַּבָּיִת): (ח) **זְמִירוֹת.** וְהוּא הַדִּין בְּנִשּׂוּאֵי בַּת תַּלְמִיד חָכָם לְעַם הָאָרֶץ, אִם אוֹמְרִים שִׁירוֹת הָוֵי סְעוּדַת מִצְוָה [מַגֵּן אַבְרָהָם (סק״ד) בְּשֵׁם מָרְדְּכַי (פסחים פ״ד סי׳ תרה)]: (ט) **וְאָז הָוֵי סְעוּדַת מִצְוָה.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר בְּצִרּוּף זֶה, וְכֵן פָּסְקוּ הָרַשַׁ״ל (ים של שלמה ב״ק פ״ז סי׳ לז) וְהַבַּ״ח (ס״ד) כְּהַיֵּשׁ אוֹמְרִים. וְכָתַב הָרַשַׁ״ל (שם) (י) שֶׁכָּל שֶׁעוֹשֶׂה כְּדֵי לִתֵּן שֶׁבַח לַמָּקוֹם אוֹ לְפָרְסֵם הַנֵּס אוֹ הַמְצָוָה, הַכֹּל סְעוּדַת מִצְוָה, וְהָיְתָה גְּזֵרָה שֶׁכָּל אֲרוּסָה תִּבָּעֵל לַטַּפְסָר תְּחִלָּה, וְהֶאֱכִילָה לִרְאשׁ הַצּוֹרְרִים גְּבִינָה לְשָׂכְרוּתוֹ וְחָתְכָה אֶת רֹאשׁוֹ וּבָרְחוּ כֻּלָּם: **ג** (יא) **וְאֵין מִתְעַנִּין.** כַּנַּ״ל סָעִיף א׳. וְאִם עָבַר וְהִתְעַנָּה יוֹם שֶׁמֵּת בּוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ אוֹ תַּעֲנִית חֲלוֹם, צָרִיךְ לְמֵיתַב תַּעֲנִית לְתַעֲנִיתֵהּ אַחַר חֲנֻכָּה, וְעַיֵּן בְּדָרְכֵי הַחַיִּים (דיני חנוכה ס״ג) מַה שֶּׁכָּתַב בָּזֶה: (יב) **עַיֵּן לְעֵיל בְּהִלְכוֹת רֹאשׁ חֹדֶשׁ וְכוּ׳.** שֶׁשָּׁם כָּתַב (י״ם) שֶׁאֵין אוֹמְרִים בְּיוֹם שֶׁאֵין אוֹמְרִים בּוֹ תַּחֲנוּן, וְכֵן לְקַמָּן בְּסִימָן תרפ״ג עַיֵּן שָׁם. אֲבָל לְפָנֵיהֶם וּלְאַחֲרֵיהֶם נִרְאֶה דְּאֵין לְהַחְמִיר לְעִנְיַן צְדוּק הַדִּין, עַיֵּן לְקַמָּן סִימָן תרפ״ו (סק״א) דְּלְעִנְיַן הֶסְפֵּד גּוֹפָא הַרְבֵּה מְקִילִין, וְאַף אִם נִרְצָה לְהַחְמִיר כְּאֵיזֶה פּוֹסְקִים דְּמַחְמִירִין בְּהֶסְפֵּד לְפָנֵיהֶם וּמִמֵּילָא גַּם צְדוּק הַדִּין אֵין לוֹמַר, עַל כָּל פָּנִים לְאַחֲרֵיהֶם בְּוַדַּאי אֵין לְהַחְמִיר וְיוֹכַל לוֹמַר צְדוּק הַדִּין, וְכֵן כָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים. אֲבָלוּת לְכֻלֵּי עָלְמָא נוֹהֵג בַּחֲנֻכָּה. אוֹנֵן פָּטוּר מִנֵּר חֲנֻכָּה, וְכָתַב בְּאֵלֶּה רַבָּה (ס״ק יט) דְּאִשְׁתּוֹ תַּדְלִיק, וְאִם הוּא מֵתָה לַעֲנוֹת אָמֵן יֵשׁ דֵּעוֹת בְּפוֹסְקִים עַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן שמ״א (ס״א). וְנִרְאֶה דְּאִם אֵין אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ וְהוּא יְחִידִי בְּבֵיתוֹ, יַדְלִיק הַנֵּרוֹת לְפִרְסוּמֵי נִסָּא וּבִלְא בְּרָכָה [פְּרִי מְגַדִּים (משז״ד סק״ה)]. חֵרֵשׁ שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ וְהוּא מְדַבֵּר, חַיָּב בְּנֵר חֲנֻכָּה דְּהוּא כְּפִקֵּחַ לְכָל דְּבָרָיו [שָׁם]:

א (א) **צָרִיךְ לְזָהֵר וְכוּ׳.** וְאָמְרִינַן בְּגְמָרָא (שבת כג:), הָרָגִיל בְּנֵר הַרְנֵי לוֹ בָּנִים תַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ו כג) ׳כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר׳, וּפֵרֵשׁ רַשַׁ״י (ד״ה בנים) עַל זֶה, נֵר מִצְוָה דְּשַׁבָּת וַחֲנֻכָּה: **ב** (ב) **וַאֲפִלּוּ עָנִי וְכוּ׳.** מִשּׁוּם (פ) פִּרְסוּמֵי נִסָּא: **ג** (ג) **שׁוֹאֵל.** עַל (ד) הַפְּתָחִים, אוֹ מוֹכֵר כְּסוּתוֹ (ג) אוֹ מַשְׁכִּיר עַצְמוֹ. אֲבָל אֵינוֹ מְחֻיָּב בְּכָל זֶה (ד) רַק בִּשְׁבִיל נֵר אֶחָד בְּכָל לַיְלָה: **ב** (ד) **מִכָּאן וְאֵילָךְ וְכוּ׳.** וְאִם אֵין יָדוֹ מַשֶּׂגֶת רַק לְנֵר אֶחָד בְּכָל לַיְלָה לוֹ וּלְבֵיתוֹ, יָצָא בָּזֶה מִדִּינָא, וְשִׁעוּרָא דְּשֶׁלְּחָן עָרוּךְ הוּא רַק לְמִי שֶׁיָּדוֹ מַשֶּׂגֶת לִהְיוֹת מְהַדֵּר מִן הַמְהַדְּרִין כְּדִאֵיתָא בַּגְּמָרָא (שם כא:): (ה) **אֶחָד בְּכָל לַיְלָה.** וְאִם יֵשׁ לוֹ תִּשְׁעָה נֵרוֹת, יַדְלִיק בְּלֵיל שֵׁנִי שְׁתֵּי נֵרוֹת, וְאִם יֵשׁ לוֹ עֶשֶׂר נֵרוֹת, אַף עַל פִּי כֵן לֹא יַדְלִיק רַק בְּלֵיל שֵׁנִי שְׁתַּיִם, וּבְלֵיל שְׁלִישִׁי לֹא יַדְלִיק שְׁתַּיִם (ה) רַק אַחַת [חַיֵּי אָדָם (כלל קנד סכ״ה)]: (ו) **עַד שֶׁבְּלַיְלָה אַחֲרוֹן וְכוּ׳.** וּמִי שֶׁאֵין לוֹ שֶׁמֶן הַרְבֵּה, יִתֵּן (ו) בְּאֶחָד שֶׁמֶן כַּשִּׁעוּר וְהַמּוֹתָר יְחַלֵּק לְכֻלָּם, שֶׁאִם יַעֲשֶׂה לְכֻלָּם בְּשָׁוֶה לֹא יַדְלִיק אֲפִלּוּ אֶחָד כְּשִׁעוּר. וְאִם יֵשׁ לוֹ שֶׁמֶן בְּצַמְצוּם עַל כָּל הַשְּׁמוֹנָה יָמִים וְלַחֲבֵרוֹ אֵינוֹ מַבְּנֵי בֵיתוֹ אוֹ שֶׁאֵינוֹ סָמוּךְ עַל שֻׁלְחָנוֹ, אֲבָל אִם הוּא מִבְּנֵי בֵיתוֹ מוּטָב שֶׁיְּהֵיהּ הוּא מֵהַמְהַדְּרִין: (ז) **יִהְיוּ שְׁמוֹנָה.** וְאִם הַשֶּׁמֶן הוּא בִּיקָר, (ח) מוּטָב לְהַדְלִיק בְּנֵרוֹת שַׁעֲוָה וְלִהְיוֹת מוֹסִיף וְהוֹלֵךְ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בִּפְנִים, מִמַּה שֶּׁיַּדְלִיק

בֵּאוּר הַלָּכָה

ב * **וְנוֹהֲגִין לוֹמַר זְמִירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת וְכוּ׳. עַיֵּן בְּתְשׁוּבַת מַהַרְשַׁ״ל סִימָן פ״ה שֶׁכָּתַב שֶׁרְאוּי שֶׁהַשִּׂמְחָה תְּהֵא מְעֹרֶבֶת וּבְלוּלָה בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה וְאַל תְּבַטֵּל מִקְּבִיעוּתָךְ. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וּבַעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים יֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁמְּתַחַת זְמִירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת שֶׁרְאוּי לְהַלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל הַנִּסִּים שֶׁעָשָׂה לָנוּ, הֵם מְרַבִּים בְּשִׂחוֹק הַקַּרְטֵ״ן, וְהָרַבֵּה הָרְעִישׁוּ הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים עַל זֶה, וְהַשּׁוֹמֵר נַפְשׁוֹ יִרְחַק מִזֶּה:**
א * **וַאֲפִלּוּ עָנִי וְכוּ׳.** הָרַב הַמַּגִּיד (פ״ד הי״ב) כָּתַב דְּהָרַמְבַּ״ם לְמַד כֵּן מִדִּין אַרְבַּע כּוֹסוֹת, דְּזֶה וְזֶה הָוֵי מִשּׁוּם פִּרְסוּמֵי נִיסָּא. וּלְפִי זֶה **נִרְאֶה דְּהַגַּבָּאִים מְחַיְּבִים לְתֵת לוֹ נֵרוֹת לְהַדְלִיק,** כְּמוֹ בְּאַרְבַּע כּוֹסוֹת, **מִיהוּ אִם לֹא נָתְנוּ לוֹ צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ,** וְכֵן הַדִּין בְּאַרְבַּע כּוֹסוֹת. **מִיהוּ נִרְאֶה דְּאֵין צְרִיכִין לִתֵּן לוֹ כִּי אִם נֵר אֶחָד בְּכָל לַיְלָה,** דְּהֵיְינוּ נֵר אִישׁ וּבֵיתוֹ, דְּיוֹתֵר, הָוֵי מִן הַמְהַדְּרִין וְאֵין חִיּוּב לִתֵּן לוֹ [חֲמַד מֹשֶׁה (סק״א)]:
ב * **בַּלַּיְלָה הָרִאשׁוֹנָה מַדְלִיק אֶחָד וְכוּ׳.** אֲמְרִינַן בְּגְמָרָא (שבת כא:) דְּמִצְוָת חֲנֻכָּה נֵר אִישׁ וּבֵיתוֹ [רְצוֹנוֹ לוֹמַר, דְּדֵי נֵר אֶחָד לְכָל בְּנֵי בֵיתוֹ בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה], וְהַמְהַדְּרִין מַדְלִיקִין נֵר לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, וְהַמְהַדְּרִין מִן הַמְהַדְּרִין יוֹם רִאשׁוֹן מַדְלִיק אֶחָד מִכָּאן וְאֵילָךְ מוֹסִיף וְהוֹלֵךְ אֶחָד בְּכָל לַיְלָה עַד שֶׁבְּלַיְלָה אַחֲרוֹן יִהְיוּ שְׁמוֹנָה, וְהַשַּׁמָּשׁ, כְּנֶגֶד יְמֵי הַיְצוּאִים וְזֶה הַיּוֹם שֶׁעוֹמֵד בּוֹ נִמְנֶה עִם הַיָּמִים שֶׁיָּצְאוּ כְּבָר [וְהֵיְינוּ שֶׁבָּזֶה יֵדְעוּ וְיִזְכְּרוּ הַכֹּל כַּמָּה יָמִים יָצָא בְּהַתְמָדַת הַנֵּס, וּלְאַחֲרֵיהֶם נִרְאֶה דְּאֵין לְהַחְמִיר לְעִנְיַן צְדוּק הַדִּין, עַיֵּן לְקַמָּן סִימָן תרפ״ו (סק״א) דְּלְעִנְיַן הֶסְפֵּד גּוֹפָא הַרְבֵּה מְקִילִין, וְאַף אִם נִרְצָה לְהַחְמִיר כְּאֵיזֶה פּוֹסְקִים דְּמַחְמִירִין בְּהֶסְפֵּד לְפָנֵיהֶם וּמִמֵּילָא גַּם צְדוּק הַדִּין אֵין לוֹמַר, עַל כָּל פָּנִים לְאַחֲרֵיהֶם בְּוַדַּאי אֵין לְהַחְמִיר וְיוֹכַל לוֹמַר צְדוּק הַדִּין, וְכֵן כָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים. אֲבָלוּת לְכֻלֵּי עָלְמָא נוֹהֵג בַּחֲנֻכָּה. אוֹנֵן פָּטוּר מִנֵּר חֲנֻכָּה, וְכָתַב בְּאֵלֶּה רַבָּה (ס״ק יט) דְּאִשְׁתּוֹ תַּדְלִיק, וְאִם הוּא מֵתָה לַעֲנוֹת אָמֵן יֵשׁ דֵּעוֹת בְּפוֹסְקִים עַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן שמ״א (ס״א). וְנִרְאֶה דְּאִם אֵין אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ וְהוּא יְחִידִי בְּבֵיתוֹ, יַדְלִיק הַנֵּרוֹת לְפִרְסוּמֵי נִסָּא וּבִלְא בְּרָכָה [פְּרִי מְגַדִּים (משז״ד סק״ה)]. חֵרֵשׁ שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ וְהוּא מְדַבֵּר, חַיָּב בְּנֵר חֲנֻכָּה דְּהוּא כְּפִקֵּחַ לְכָל דְּבָרָיו [שָׁם]:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(י) וְהֵבִיאוּ בְּבֵאוּר הַגְּרַ״א: **ג** (יא) וְאַף דִּבְעִנְיָנֵנוּ מְצַדֵּד הַטַּ״ז (סק״ה) דְּיוֹכֵל לוֹמַר צְדוּק הַדִּין לָהֶם בְּפָנָיו כֵּיוָן שֶׁמַּסְפִּידִין עָלָיו, לְעֵיל בְּסִימָן ת״כ סֵיפֵי הַשַּׁ״ז (סק״א) גּוּפָא דְּבַחֲנֻכָּה וּפוֹרִים יֵשׁ לְהַחְמִיר בָּזֶה [יַד אֶפְרַיִם]:

א (פ) פּוֹסְקִים: (כ) הַגְּרַ״א: **(ג)** מַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק״ב) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״א), דְּלֹא כְּעוֹלַת תָּמִיד (סק״א). וְטַעֲמָם, דִּכְיוָן דְּיָלְפִינַן מִפָּסַח כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַב הַמַּגִּיד (פ״ד הי״ב), יָלְפִינַן כֵּלֵיהּ מִלְּתָא מִשָּׁם: **(ד)** אַחֲרוֹנִים: **ב** (ה) אַחַר כָּךְ מָצָאתִי (בַּחַיִּים) [בְּכִתְב]

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah